

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

<i>Губніцька Валентина Віталіївна</i> ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ...	126
<i>Грунь Олександр В'ячеславович</i> ПРИНЦИПИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВІРТУАЛЬНІЙ РЕАЛЬНОСТІ	128
<i>Дараган Євген Олександрович</i> ВИДИ КОДИФІКАЦІЙНИХ АКТІВ	131
<i>Лисак Станіслав-Юрій Юрійович</i> ПЕРІОДИЗАЦІЯ РОЗВИТКУ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	134
<i>Лисенко Ангеліна Володимирівна</i> НАНОТЕХНОЛОГІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВА ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГІЙ	137
<i>Odarii Viktor Vitaliiiovych</i> GRAUNDS OF ENFORCEMENT ACTIVITIES	140
<i>Шенцева Ольга Петрівна</i> ДІАЛОГ ТА ЗІТКНЕННЯ ЦИВІЛІЗАЦІЙ В ІНДУСЬКОМУ ПРАВІ	143

СЕКЦІЯ 3. ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

<i>Аніщук Ніна Володимирівна</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ЖІНОК НА ВАЖКИХ РОБОТАХ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ	146
<i>Горяга Оксана Вікторівна</i> ЩОДО ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КОПНИХ СУДІВ ЯК ФОРМИ НЕДЕРЖАВНИХ СУДІВ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО.	149
<i>Єфремова Наталя Володимирівна</i> ДИТИНА В ДЖЕРЕЛАХ ПРАВА ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО	151
<i>Корнієнко Ірина Валеріївна</i> ВПЛИВ ВІЗАНТІЇ НА ФОРМУВАННЯ ЦЕРКОВНОГО ПРАВА КИЇВСЬКОЇ РУСІ	155
<i>Любичанківський Ольгерд-Ілля Ілліч</i> СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК АВСТРІЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ГЕНДЕРНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	158
<i>Саранчук Олександра Валеріївна</i> ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ВОЛОСНИХ СУДІВ ПІВДНЯ УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	160
<i>Artur Lis</i> KSIĘGA ELBLĄSKA JAKO ŹRÓDŁO POZNANIA ŚREDNIOWIECZNYCH ZWYCZAJÓW KARNYCH NA ZIEMIACH POLSKICH.	164
<i>Marzena Dyjakowska</i> PROCES MICHAŁA PIEKARSKIEGO PRZED SĄDEM SEJMOWYM W 1620 R.	167

СЕКЦІЯ 4. КОНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

<i>Терлецький Дмитро Сергійович</i> ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ АКТАМИ, ЩО ВИЗНАНІ НЕКОНСТИТУЦІЙНИМИ	172
<i>Афанасєва Мар'яна Володимирівна</i> ПОВОЄННІ ВИБОРИ: ГОЛОСУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ВИБОРЦІВ ЗА КОРДОНОМ	175
<i>Mishina Natalia</i> LA RÉINTÉGRATION DES ENFANTS DÉPORTÉS LORS DES CONFLITS ARMÉS: UN NOUVEAU CHAMP D'ACTION POUR LES AUTORITÉS LOCALES ET RÉGIONALES.	178
<i>Бальцій Юрій Юрійович</i> МІСЦЕ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ЖИТЕЛІВ (ГРОМАДЯН ЗА МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯ) В СИСТЕМІ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ МІСЦЕВОЇ (ЛОКАЛЬНОЇ) ДЕМОКРАТІЇ УКРАЇНИ	181

Дудник Руслана Миколаївна
Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри загальної теорії права та держави,
кандидат юридичних наук, доцент

ВПЛИВ ПРОЦЕСУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

У сучасному світі глобалізаційні процеси торкнулись майже всіх сфер життя суспільства: економічної, соціальної, політичної, екологічної, правової тощо. Етимологія терміну глобалізація походить від французького слова «global», що в перекладі, як загальний, всесвітній.

Поняття «глобалізація» відносно нещодавно увійшло в міжнародний кругообіг, а саме наприкінці 1970-х років, але як саме явище має глибокі історичні коріння. В теперішній час глобалізація це головна ознака сучасного етапу розвитку людства. Глобалізація це об'єктивний соціальний процес всесвітньої інтеграції та уніфікації, під час якого відбувається системний та загальний перехід функціонування суспільства з рівня національного на наднаціональний чи міжнародний.

Процес глобалізації не оминув і правову сферу держави, де здійснюються значні перетворення у правових системах та фундаментальних правових принципах, зокрема у ефективному функціонуванні такого основного принципу, як верховенство права. На принципі верховенства права базуються усі правові системи демократичних держав та він закріплений в багатьох основних законах європейських держав та авторитетних міжнародних актах, в свою чергу ст. 8 КУ також декларує, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Також згідно ЦПК України ст. 10 наголошує, що суд при розгляді справи керується принципом верховенства права.

Згідно висновків Венеціанської комісії « Про верховенство права» від 2011 року ключовими елементами принципу верховенства права завжди є пріоритет закону над волею окремих осіб чи органів держави, правова визначеність, недискримінація та рівність перед приписами права, заборона свавілля, захист прав і свобод людини, незалежність судової системи та інші правові засади.

Підтримуємо думку М. Козюбри про те що, складність і багатогранність поняття верховенства права робить безперспективним будь-яку спробу дати якесь його універсальне визначення , придатне на всі випадки життя [1, с. 204–205].

Стосовно взаємодії та впливу глобалізації на таку головну правову цінність, як принцип верховенства права, то необхідно наголосити, що поєднання цих ключових концепцій має, як, позитивні , так і суперечливі наслідки.

Позитивний вплив глобалізації на принцип верховенства права включає: поширення правових стандартів (зокрема, забезпечення захисту прав людини), діалог національних та міжнародних судових юрисдикцій (Міжнародний кримінальний суд), імплементація норм міжнародного права в національне зако-

нодавство держави, запозичення міжнародного досвіду(запобігання та протидія корупції), залучення міжнародних експертів до вирішення тих чи інших питань, віртуалізація правового простору у світі(кіберпростір) тощо.

Необхідно наголосити, що також глобалізація створює певні виклики та проблеми для національних правових систем, а саме відбувається стрімке збільшення кількості нормативно-правових актів; виникнення суперечностей між національним та міжнародним правом; ризики послаблення державного суверенітету; знищення або послаблення культурної унікальності суспільства; зародження конфліктів між державами; нав'язування сильними країнами своєї волі , кіберпростір стає інструментом вчинення правопорушень(пропаганда, тероризм, хакерські атаки) тощо.

Слід звернути увагу, на таку правову категорію, та як один із елементів принципу верховенство права – захист прав людини, з одного боку міжнародні організації, міжнародні судові органи, такі як Організація Об'єднаних Націй, Європейський суд з прав людини та інші встановлюють стандарти, вихідні положення, механізми захисту прав людини та саме в добу глобалістики відмічається зростання порушень, невиконання, ігнорування даних прав.

Варто зазначити, що глобалізація це потужний фактор впливу на розвиток правових систем, вона може зміцнювати верховенство права через впровадження міжнародних стандартів, розвиток незалежного судочинства, проте держави, в свою чергу, повинні адаптуватися до нових умов та не втратити власну унікальність. Формування «глобального права» повинно ґрунтуватись на спільних правових цінностях держав.

Таким чином, для належного та ефективного функціонування принципу верховенства права в добу глобалізації та побудови правової, демократичної держави необхідна взаємодія держав, міжнародних організацій, громадянського суспільства, але з урахуванням взаємовигідних умов задля збереження національної ідентичності та для інтеграції в міжнародний простір.

Список використаних джерел:

1. Козюбра М. І. Верховенство права і Україна. *Право України*. 2012. № 1. С. 30–63.

Ключові слова: глобалізаційні процеси, верховенство права, права та свободи людини, інтеграція.

Keywords: globalization processes, rule of law, human rights and freedoms, integration.